

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ. 32 25 245, 32 26 693 Fax: 3225240

Αθήνα 8 Φεβρουαρίου 1996
Αρ. Πρωτ. : 134 / Ε.Ε.

Αξιότιμο Κύριο
Σταύρο Μπένο
Υπουργό Πολιτισμού
Γραφείο Υπουργού
Μπουμπουλίνας 20
106 82 Αθήνα

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,

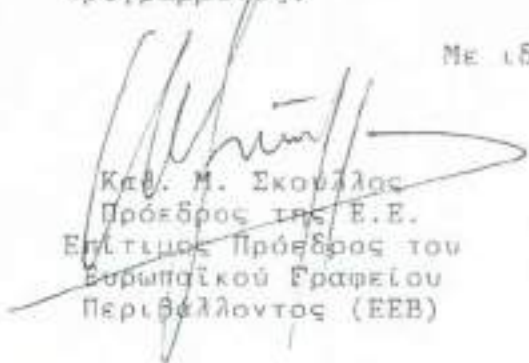
Η Ελληνική Εταιρεία ανησυχεί πολύ σοβαρά σχετικά με το ευρύ πρόγραμμα επεμβάσεων το οποίο έχει αναληφθεί από τις Μονές του Αγίου Όρους με πόρους, οι οποίοι διοχετεύονται σε αυτές μέσω των Υπουργείων Πολιτισμού και ΠΕΧΩΔΕ.

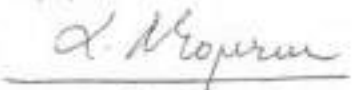
Σύμφωνα με απόλυτα ελεγμένες πληροφορίες μας, πολλές από αυτές τις επεμβάσεις αγνοούν την αναστηλωτική δεοντολογία, γίνονται με πρόχειρες μελέτες και με πολλές αυθαιρεσίες κατά την κατασκευή.

Ο ρόλος τον οποίο παίζει ως εποπτεύουσα αρχή το ΚΕΔΑΚ, τόσο σχετικά με τον έλεγχο των μελετών, όσο και την επίβλεψη των κατασκευών, φαίνεται ότι είναι ατελής και πάντως δεν είναι αποτελεσματικός. Είναι προφανές ότι το θέμα έχει τεράστια σημασία, αφού το πρόγραμμα επεμβάσεων στο Άγιο Όρος μόλις αρχίζει και κινδυνεύει να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτες καταστροφές για τις οποίες θα υπάρξει όχι μόνο σφοδρή κριτική αλλά και ευθύνη απέναντι στην ίδια μας την παράδοση.

Γνωρίζοντας την ευαισθησία σας σε θέματα που αφορούν την αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, επιθυμούμε να σας παρακαλέσουμε, Κύριε Υπουργέ, να μας παραχωρήσετε μία συνάντηση με σκοπό να σας εκθέσουμε τις απόψεις μας σχετικά με έναν αποτελεσματικότερο τρόπο ελέγχου και παρακολούθησης του εντατικού αυτού προγράμματος.

Με ιδιαίτερη τιμή

Καθ. Μ. Σκουλάς
Πρόεδρος της Ε.Ε.
Επίτιμος Πρόεδρος του
Ευρωπαϊκού Γραφείου
Περιβάλλοντος (ΕΕΒ)

Α. Ν. Σιμεών
Πρόεδρος Ειδικού Συμβουλίου
Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ. 32 25 245, 32 26 693 Fax: 3225240

Αθήνα 24 Ιανουαρίου 1996
Αρ. Πρωτ. : 71 / Ε.Ε.

Αξιότιμο Κύριο
Κ. Λαλιώτη
Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ
Γραφείο Υπουργού
Αμαλιάδος 17
115 23 Αθήνα

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,

Η Ελληνική Εταιρεία ανησυχεί πολύ σοβαρά σχετικά με το ευρύ πρόγραμμα επεμβάσεων το οποίο έχει αναληφθεί από τις Μονές του Αγίου Όρους με πόρους, οι οποίοι διοχετεύονται σε αυτές μέσω του Υπουργείου σας.

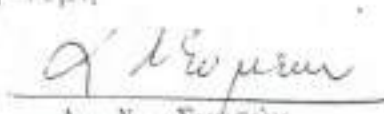
Σύμφωνα με απόλυτα ελεγμένες πληροφορίες μας, πολλές από αυτές τις επεμβάσεις αγνοούν την αναστηλωτική δεοντολογία, γίνονται με πρόχειρες μελέτες και με πολλές αυθαιρεσίες κατά την κατασκευή.

Ο ρόλος τον οποίο παίζει ως εποπτεύουσα αρχή το ΚΕΔΑΚ, τόσο σχετικά με τον έλεγχο των μελετών, όσο και την επίβλεψη των κατασκευών, φαίνεται ότι είναι ατελής και πάντως δεν είναι αποτελεσματικός. Είναι προφανές ότι το θέμα έχει τεράστια σημασία, αφού το πρόγραμμα επεμβάσεων στο Άγιο Όρος μόλις αρχίζει και κινδυνεύει να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτες καταστροφές για τις οποίες θα υπάρξει όχι μόνο σφοδρή κριτική αλλά και ευθύνη απέναντι στην ίδια μας την παράδοση.

Εκ μέρους της Ελληνικής Εταιρείας επιθυμούμε να σας παρακαλέσουμε, Κύριε Υπουργέ, να μας παραχωρήσετε μία συνάντηση με σκοπό να σας εκθέσουμε τις απόψεις μας σχετικά με έναν αποτελεσματικότερο τρόπο ελέγχου και παρακολούθησης του εντατικού αυτού προγράμματος.

Με ιδιαίτερη τιμή

Κυβ. Μ. Σκούλας
Πρόεδρος της Ε.Ε.

Α. Ν. Συριών
Πρόεδρος Ειδικού Συμβουλίου
Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ. 32 25 245, 32 26 693 Fax: 3225240

Αθήνα 27 Νοεμβρίου 1995
Αρ. Πρωτ. : 1385 / Ε.Ε.

Αξιότιμο Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ
κ. Κ. Λαλιώτη
Γραφείο Υπουργού
Αμαλιάδος 17
115 23 Αθήνα

Κύριε Υπουργέ,

Η Ελληνική Εταιρεία ανησυχεί πολύ σοβαρά σχετικά με το ευρύ πρόγραμμα επεμβάσεων το οποίο έχει αναληφθεί από τις Μονές του Αγίου Όρους με πόρους, οι οποίοι διοχετεύονται σε αυτές μέσω του Υπουργείου σας.

Σύμφωνα με απόλυτα ελεγμένες πληροφορίες μας, πολλές από αυτές τις επεμβάσεις αγνοούν την αναστηλωτική δεοντολογία, γίνονται με πρόχειρες μελέτες και με πολλές αυθαιρεσίες κατά την κατασκευή.

Ο ρόλος τον οποίο παίζει ως εποπτεύουσα αρχή το ΚΕΔΑΚ, τόσο σχετικά με τον έλεγχο των μελετών, όσο και την επίβλεψη των κατασκευών, φαίνεται ότι είναι ατελής και πάντως δεν είναι αποτελεσματικός. Είναι προφανές ότι το θέμα έχει τεράστια σημασία, αφού το πρόγραμμα επεμβάσεων στο Άγιο Όρος μόλις αρχίζει και κινδυνεύει να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτες καταστροφές για τις οποίες θα υπάρξει όχι μόνο σφοδρή κριτική αλλά και ευθύνη απέναντι στην ίδια μας την παράδοση.

Εκ μέρους της Ελληνικής Εταιρείας επιθυμούμε να σας παρακαλέσουμε, Κύριε Υπουργέ, να μας παραχωρήσετε μία συνάντηση με σκοπό να σας εκθέσουμε τις απόψεις μας σχετικά με έναν αποτελεσματικότερο τρόπο ελέγχου και παρακολούθησης του εντατικού αυτού προγράμματος.

Με ιδιαίτερη τιμή

Καθ. Μ. Σκούλλος
Πρόεδρος της Ε.Ε.

Α. Ν. Συμεών
Πρόεδρος Ειδικού Συμβουλίου
Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
 Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ.: 32 25 245, 32 26 693 Fax: 32 25 240
 e-mail: mio-ee-env@ath.forthnet.gr

Αθήνα 12 Ιανουαρίου 1998
 Αρτθ. Πρωτ.: 27 / Ε.Ε.

Καθηγητή κ. Νίκο Ζία
 Προϊστάμενο Διεύθυνσης
 Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
 Υπουργείο Πολιτισμού
 Μπουμπουλίνας 20-22
 10186 Αθήνα
 Αρ. fax : 8201186

Θέμα: Αγίον Όρος

Αγαπητέ κ. Ζία,

Γιας υποβάλλω αντίγραφο του υπομνηματος το οποίο η Ελληνική Εταιρεία είχε υποβάλει στον Υπουργό Πολιτισμού για τα θέματα του Αγίου Όρους και για το οποίο σας είχα λογα στο τηλέφωνο, με την ελπίδα ότι μπορεί να είναι χρήσιμο στο έργο της επιτροπής σας.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση.

Α. Κυριανού

Ανδρέας Ν. Κυριανού
 Πρόεδρος του Ειδικού Συμβουλίου
 Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Είναι γνωστό ότι ένα πολύ μεγάλο πρόγραμμα παρεμβάσεων βρίσκεται ήδη υπό εκτέλεση στο Άγιο Όρος. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουν δημοσιευτεί, ένα ποσό 8 δισεκατομμυρίων δραχμών (από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους) έχει ήδη δεσμευτεί γι' αυτό το σκοπό, ενώ το συνολικό κόστος του προγράμματος της δεκαετίας πρόκειται να ανέλθει σε μερικές δεκάδες δισεκατομμυρίων.

Η Ελληνική Εταιρεία ανησυχεί σοβαρά για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται τόσο η επιλογή των παρεμβάσεων - στις οποίες περιλαμβάνονται και ένας ¹μεγάλος αριθμός δρόμων οι οποίοι κατασκευάζονται καταστρέφοντας παλιά μονοπάτια-, όσο και η ²εκτέλεση των αναστηλωτικών εργασιών και θεωρεί ότι το μεγάλο αυτό πρόγραμμα έργων μπορεί να καταλήξει σε μια άνευ προηγουμένου αλλοίωση των μνημείων και του περιβάλλοντος του Αγίου Ορους, εφόσον δεν υιοθετηθούν αμέσως αποτελεσματικά μέτρα ελέγχου. ³Δυστυχώς, το ΥΠΠΟ έχει απογοητωθεί από κάθε σχετική αρμοδιότητα, ⁴ενώ το ΚεΔΑΚ, το οποίο είναι το αρμόδιο όργανο της Πολιτείας για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Αγίου Ορους, έχει αποδειχθεί ανεπαρκές για την εκπλήρωση αυτής της αποστολής. Απλώς αποδέχεται την επιλογή των παρεμβάσεων που γίνεται από τις Μονές, ⁵χωρίς να έχει εκπονήσει ένα συνολικό πρόγραμμα προτεραιοτήτων, εγκρίνει μελέτες που συχνά είναι ακατάλληλες και ελλιπείς, συναινεί στην επιλογή εργολάβων οι οποίοι δεν διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα και ασκεί μια ελλιπή και όχι ουσιαστική επίβλεψη των έργων τα οποία συνήθως παραβιάζουν τους κανόνες της αναστηλωτικής δεοντολογίας. Η Ελληνική Εταιρεία αναγνωρίζει βέβαια ότι στο Άγιο Όρος εκτελούνται και κάποιες αναστηλωτικές εργασίες καθόλα αξιόλογες, γι' αυτό και, με δική της υπόδειξη, μια από αυτές βραβεύθηκε από την Europa Nostra/IBI για το 1996.

Για την αντιμετώπιση των σοβαρών κινδύνων που έχουν δημιουργηθεί για την αρχιτεκτονική κληρονομιά του Αγίου Ορους η Ελληνική Εταιρεία προτείνει :

1. Η διάθεση των πιστώσεων του συνολικού προγράμματος παρεμβάσεων στο Άγιο Όρος θα πρέπει να γίνεται δια του Υπουργείου Πολιτισμού που είναι προφανώς το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο και όχι δια του ΥΠΕΧΩΔΕ. Έτσι, το ΥΠΠΟ θα ανακτήσει ένα φυσικό ρόλο γενικής εποπτείας και ελέγχου του προγράμματος. Η Ελληνική Εταιρεία τρέφει βαθύτατο σεβασμό για την Αγιορείτικη Κοινότητα, η οποία κατόρθωσε να διαφυλάξει την ορθόδοξη παράδοση διαμέσου των αιώνων, και αναγνωρίζει τη σημασία του καθεστώτος του αυτοδιοίκητου του Αγίου Ορους, καθώς και τα λεπτά προβλήματα τα οποία αυτό δημιουργεί.

Όταν όμως ένα τόσο ευρύ πρόγραμμα παρεμβάσεων αναλαμβάνεται με δαπάνες της Ελληνικής Πολιτείας θα πρέπει και αυτή να είναι σε θέση να βεβαιωθεί για τη σωστή χρήση των διατιθέμενων πόρων.

2. Το ΚεΔΑΚ θα πρέπει να αναδιοργανωθεί ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αποστολής του. Η Ελληνική Εταιρεία θεωρεί ότι η δημιουργία του ΚεΔΑΚ ήταν ένα βήμα προς την σωστή κατεύθυνση, με την έννοια ότι δημιουργήθηκε ειδικός φορέας για τη διαφύλαξη της Αγιορειτικής κληρονομιάς και ότι ο φορέας αυτός εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι όμως φανερό ότι, στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα το ΚεΔΑΚ -για λόγους που δεν είναι του παρόντος-, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην αποστολή του ενώ η απόλυτη αποξένωση του ΥΠΠΟ από κάθε αρμοδιότητα για την προστασία ενός τόσο σημαντικού τομέα της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς δεν ήταν χωρίς συνέπειες. Είναι λοιπόν αναγκαίο το ΚεΔΑΚ να αναδιοργανωθεί με τα ακόλουθα μέτρα :

α. Σύσταση, μέσα στα πλαίσια του ΚεΔΑΚ, ειδικής επιτροπής εργασίας της οποίας τα μέλη θα επιλέγονται μεταξύ αρμόδιων επιστημόνων αναγνωρισμένου κύρους και θα ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Μακεδονίας-Θράκης για τη διαχείριση του συνολικού προγράμματος των παρεμβάσεων στο Αγιον Όρος με πλήρη διασφάλιση της ορθής επιλογής και εκτέλεσης των έργων και της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Το προτεινόμενο όργανο θα είναι υπεύθυνο για την εκτίμηση των συνολικών αναγκών παρέμβασης και τη σύνταξη μακροχρόνιου και ετήσιων προγραμμάτων έργων με βάση και κριτήρια ιεράρχησης που θα επιλέξει. Θα εισηγείται προς το Διευθυντή και το Διοικητικό Σύμβουλο για την κατανομή της ευθύνης υλοποίησης των έργων του προγράμματος, ανάλογα με τη σημασία και την ιδιαιτερότητά τους, καθώς και για την επιλογή μελετητών και εργολάβων με πλήρη συμμόρφωση προς τα ειδικά προσόντα που θα πρέπει απαραίτητα να διαθέτουν οι ανάδοχοι. Και, τέλος, θα έχει την ευθύνη για την παρακολούθηση της εκτέλεσης των έργων και τη σωστή άσκηση των καθηκόντων της επίβλεψης από την εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία.

β. Ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών του ΚεΔΑΚ με τον διορισμό στη θέση του διευθυντού του κατάλληλου προσώπου (προερχόμενου ίσως από την ιεραρχία του ΥΠΠΟ) με την ίδια, όπως και παραπάνω, κοινή απόφαση Υπουργών, καθώς επίσης και με τη θεσμική κατοχύρωση ότι οι προϊστάμενοι τμημάτων του ΚεΔΑΚ θα διαθέτουν υποχρεωτικά του αναγκαίους τίτλους σπουδών και εμπειρίας σχετικά με τη μελέτη και προστασία των μνημείων.

γ. Εξασφάλιση ότι, μέσω του οργάνου που αναφέρεται στα προηγούμενα, ένας αριθμός έργων με ιδιαίτερες απαιτήσεις θα ανατίθεται στη 10η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, σύμφωνα και με τις σχετικές διατάξεις του ιδρυτικού νόμου του ΚεΔΑΚ, προκειμένου αυτά να αποτελέσουν πρότυπα και για το έργο των ιδιωτών μελετητών και κατασκευαστών.

Ιανουάριος 1997

Α. Ν. Συμεών
Πρόεδρος του Ειδικού Συμβουλίου
Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ. 32 25 245, 32 26 693 Fax: 3225240

Αθήνα 24 Ιανουαρίου 1996
Αρ. Πρωτ. : 71 / Ε.Ε.

Αξιότιμο Κύριο
Κ. Λαλιώτη
Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ
Γραφείο Υπουργού
Αμαλιάδος 17
115 23 Αθήνα

Αξιότιμε Κύριε Υπουργέ,

Η Ελληνική Εταιρεία ανησυχεί πολύ σοβαρά σχετικά με το ευρύ πρόγραμμα επεμβάσεων το οποίο έχει αναληφθεί από τις Μονές του Αγίου Όρους με πόρους, οι οποίοι διοχετεύονται σε αυτές μέσω του Υπουργείου σας.

Σύμφωνα με απόλυτα ελεγμένες πληροφορίες μας, πολλές από αυτές τις επεμβάσεις αγνοούν την αναστηλωτική δεοντολογία, γίνονται με πρόχειρες μελέτες και με πολλές αυθαιρεσίες κατά την κατασκευή.

Ο ρόλος τον οποίο παίζει ως εποπτεύουσα αρχή το ΚΕΔΑΚ, τόσο σχετικά με τον έλεγχο των μελετών, όσο και την επίβλεψη των κατασκευών, φαίνεται ότι είναι ατελής και πάντως δεν είναι αποτελεσματικός. Είναι προφανές ότι το θέμα έχει τεράστια σημασία, αφού το πρόγραμμα επεμβάσεων στο Άγιο Όρος μόλις αρχίζει και κινδυνεύει να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτες καταστροφές για τις οποίες θα υπάρξει όχι μόνο αφοδρή κριτική αλλά και ευθύνη απέναντι στην ίδια μας την παράδοση.

Εκ μέρους της Ελληνικής Εταιρείας επιθυμούμε να σας παρακαλέσουμε, Κύριε Υπουργέ, να μας παραχωρήσετε μία συνάντηση με σκοπό να σας εκθέσουμε τις απόψεις μας σχετικά με έναν αποτελεσματικότερο τρόπο ελέγχου και παρακολούθησης του εντατικού αυτού προγράμματος.

Με ιδιαίτερη τιμή

Καθ. Μ. Σκούλλος
Πρόεδρος της Ε.Ε.

Α. Ν. Συμεών

Πρόεδρος Ειδικού Συμβουλίου
Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε.

Προσωπεῖα ἢ πρόσωπο :

τό "Ἅγιον Ὄρος σέ σημεῖο καμπῆς

Γνώστης καλός καί λάτρης τοῦ 'Ἀγίου Ὄρους ἀπό τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1970, ἐπέστρεψα σ' αὐτό γιά ἐβδομαδιαῖο προσκύνημα, μετά ἀπό ἐπτά χρόνια ἀπουσίας. Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ καταγράφει τίς ἐντυπώσεις μου, μέ τήν μορφή ὀκτώ διαπιστώσεων.

. Ἡ πρώτη διαπίστωση ἦταν ἡ δραματική αὐξηση τῆς τουριστικής πιέσεως στά ὅρια τοῦ 'Ἀγίου Ὄρους. Ἀναφέρομαι, ὄχι στούς ἐπισκέπτες καί προσκυνητές ὁ ἀριθμός τῶν ὁποίων περιορίζεται αὐστηρῶς στούς 120 ἡμερησίως, ἀλλά στόν πολλαπλασιασμό, ἐντός μιᾶς ἐπταετίας, τῶν παραθεριστικῶν καί λοιπῶν ἐγκαταστάσεων καί συγκροτημάτων πού τείνουν νά κατακαλύφουν ὅλο τό μεταξύ τῶν Νέων Ρόδων-Τρυπητῆς καί 'Ἀγίου Ὄρους διάστημα. Περιβάλλον χῶρος πού νά εἰσαγάγη σταδιακῶς στήν πολιτεία τῶν μοναχῶν πλέον δέν ὑπάρχει. Κανείς περνᾷ ἀπό τά ἀπιθάνου χυδαιότητος τουριστικά κτίσματα, στό περιβόλι τῆς Παναγίας, χωρίς ἐνδιάμεσο, μέ μιᾶ δρασκειλιά. Τά ἐκδρομικά κρουαζιερόπλοια μέ τά ἐκκωφαντικά μεγάφωνα, ἀπό τά ὁποῖα ἐκπέμπεται, στή διαπασόν σχίζοντας τήν ἀγιορειτική σιωπή, κάθε εἶδους ἀνακρίβεια, ταιριασμένον ἀπό καιρό τίς παραλιακές μονές, ἀκόμη καί τήν Σιμωνόπετρα. Τώρα τό βέβαιο εἶναι πώς τά ταχύπλοα ἀπό τήν Οὐρανούπολη καί τήν Ἀμμουλιανή θά φθάνουν καθημερινῶς κατὰ δεκάδες στά Κατουνάκια καί τά Καρούλια, λίγα μόλις μέτρα κάτω ἀπό τά ἀσκηταριά τῶν ἐρημιτῶν. Τό Ὄρος ἐπομένως τελεῖ ὑπό καθεστῶς πολιορκίας.

. Ἡ δεύτερη διαπίστωση ἦταν πώς τά τελευταῖα χρόνια ἔχουν δαπανηθῇ στό Ὄρος πολύ περισσότερα χρήματα ἀπ' ὅτι στό παρελθόν σέ ἔργα τῶν ὁποίων ἡ ποιότητα ποικίλλει. Ἡ ἐντύπωση τῆς μαζικῆς ἀνακαίνησης κτυπᾷ τόν ἐπισκέπτη ἤδη ἀπό τήν θάλασσα, προτοῦ κἄν φθάσῃ στήν Δάφνη. Ἀπό μακρυᾶ ἡ εἰκόνα εἶναι θετική. Μέ ἄλλα λόγια εἶναι ἐξησφαλισμένο πώς ὁ παραπλέων μέσος τουρίστας θά περάσῃ ἀπό μπροστά τους καί θά φύγῃ ἱκανοποιημένος. Ἀπό κοντά ὅμως τά πράγματα εἶναι λιγώτερο εἰδυλλιακά. Δέν θά μέ ἀπασχολήσουν οἱ "λεπτομέρειες", ὅπως ἡ ἐξαφάνιση τῆς πατίνας ἀπό τά ἀποκατασταθέντα κτίσματα, ἡ διακριτική διατήρηση τῆς ὁποίας, ἡ διατήρηση δηλαδή τοῦ ἴχνους τοῦ χρόνου πάνω στήν ὕλη, εἶναι ἀπό τά πρῶτα σημάδια μιᾶς καλῆς ἀναστύλωσης. Ἀναφέρομαι ἀπεναντίας σέ μία γενική ἀτμόσφαιρα

έργοταξίου καθώς και σέ ξεκάθαρες, ώμώτατες άλλοιώσεις, σέ αὐθαί-
ρετες παραμορφώσεις και σέ κυνικῶς προαποφασισμένες καταστροφές
πού συντελέστηκαν σέ πάμπολλα ἀγιορειτικά μοναστήρια, μέ ἀποκο-
ρύφωμα τήν Μονή Διονυσίου (τήν ὁποία ἐγνώριζα στά χρόνια τοῦ
γέροντος Γαβριήλ και στήν ὁποία ἐτερμάτισα τήν περιοδεία μου)
ὅπου ὁλόκληρο σχεδόν τό μοναστήρι - μέ προσωρινή ἐξαίρεση τό
κωδωνοστάσιο - ἔχει εἴτε ζανακτισθῇ εἴτε διακοσμηθῇ "ἐκ βάθρων",
εἰς τρόπον ὥστε . . . πλεῖστα ὅσα τμήματά του νά θυμίζουν ἐξω-
τερικῶς μέν χαλκιδικιώτικες βιλίτσες, ἐσωτερικῶς δέ μικροαστικά
διαμερίσματα τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, σύνθεση ἐπιμελῆ νεοχωριά-
τικου ρυθμοῦ μέ τήν "βυζαντινή μεγαλοπρέπεια" μέ τίς ἀναπόφευκτες
ἐξαστράπτουσες ἀπλίκες (μετά ἢ ἄνευ δικεφάλων ἀετῶν), τά "μπιζουτέ"
κρύσταλλα στίς τζαμένιες ἐσωτερικές πόρτες, τά "ρουστίκ" ἐπιπλα
τά ταπετσαρισμένα μέ ὑφαντά ἢ μέ βελούδα χρώματος βυσσινί, τά
φαναράκια ἀπό FER FORGE, . . . τά λουστραρισμένα κατακόκκινα
τουβλάκια, τά βερνικωμένα ξύλα και τά ἄλλα φρικώδη συναφή, τό
θάμβος τῶν ὁποίων ἐξουθενώνει τίς παρακείμενες, ἄσχετες πλέον μέ
τό ἥθος τοῦ χώρου, τοιχογραφίες τῆς 'Αποκάλυψης, στόν ἐξωτερικό
τοῖχο τῆς τράπεζας τῆς μονῆς

. Ἡ τρίτη διαπίστωση, ὅταν ἀποβιβάσθηκα στήν Δάφνη, ἦταν
πῶς τό αὐτοκίνητο ἔχει ὄχι ἀπλῶς ἐπικρατήσῃ στό "Ὅρος, ἀλλά πῶς
ἀποτελεῖ τό σχεδόν ὑποχρεωτικό πιά μέσο κυκλοφορίας σ' αὐτό, και
πῶς συνακόλουθα ὁ παραδοσιακός ἀγιορειτικός τρόπος μετακινήσεως,
πεζῇ, μέ σακκίδιο (ἢ ἀγιορειτικό ντορβά) και ραβδί, "κομποσκοι-
νικῶς", ἀνήκει πλέον ἀνεπιστρεπτί στό παρελθόν. Τό σύγχρονο
ὑποκατάστατο εἶναι τό μισθωμένο ὄχημα, τό ἀγιορειτικό ταξί, μέ
τροχοφόρο ἕνα εὐμέγεθες ἀνθεκτικώτατο JEEP ἢ ἡμιφορτηγό, και
ὁδηγό ἕναν κελλιώτη, ἐπὶ τό πλεῖστον, μοναχό, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπ'
ἀμοιβῇ μεταφορά ἐπισκεπτῶν (ἐκτακτη ἢ σέ σταθερά δρομολόγια)
ἀποτελεῖ τό καθημερινό διακόνημα.

. Ἡ τέταρτη διαπίστωση, ἀνηφορίζοντας ἀργά πρός τίς Καρυές
μέσα στό ὑπερπλήρες, ἀσθμαῖνον, γνώριμο ἀπό τά παλιά, κλυδωνιζό-
μενο λεωφορεῖο, ἦταν ἡ κόπωση τοῦ δάσους ἀπό τήν ὑπερβολική, τήν
ἄπληστη ξύλευση, ἢ, σέ περίπτωση τμήματος κατεστραμμένου ἀπό
πυρκαϊά, ἡ πρωτόφαντη βραδύτητα τῆς φυσικῆς ἀνανέωσης τῆς χλωρίδας.

. Ἡ πέμπτη διαπίστωση ἦταν πὺς οἱ Καρυές ἔχουν καί αὐτές εὐπρεπισθῇ, ὡς μία βιτρίνα τοῦ Ὄρους γιά βιαστικούς ἢ ἐπισή-
μους ἐπισκέπτες. Ἐλικοδρόμιο, πλακοστρώσεις, πεζουλάρια καί
παρτέρια ἀπὸ τὴν μία, καί ἀπὸ τὴν ἄλλη πολλὰ ἱστορικά κελλιὰ
νά καταρρέουν καί στό Πρωτᾶτο τὰ χρόνια στατικά καί ὑγρασίας
προβλήματα ἐξακολουθοῦν νά ὑφίστανται· ὅτι ὁ χρόνος σέ τούτη
τὴν περίπτωσι δέν εἶναι θεραπευτὴς φαίνεται ἀπὸ τὴν σταθερῶς,
μῆνα μέ τὸν μῆνα, ἐπιδεινουμενὴ κατάστασι τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ
Πανσελήνου Στὴν πλησιόχωρη μονὴ Κουτλουμουσίου - τὴν τόσο
σκληρὰ δοκιμασθεῖσα, πρὸ δεκαετίας περίπου, ἀπὸ τὴν φωτιά καί τὴν
ἀντιμετωπίζουσα μόνιμα σοβαρότατα στατικά προβλήματα ἐξ' αἰτίας
ὑπογείων ὑδάτων πού προκαλοῦν μετακίνησι τοῦ ἐδάφους στό ὁποῖο
εἶναι κτισμένη ἡ βόρεια κυρίως πτέρυγα πού, σήμερα, στό μεγα-
λύτερο τμῆμα της, ἔχει ἐγκαταλειφθῇ - πολλὰ ἔχουν ἤδη γίνεσι καί
πολλὰ ἀναμένετα νά γίνουν στό μέλλον. Ἀλλὰ καί πολλές εἶναι
οἱ ἤδη συντελεσθεῖσες αὐθαιρεσίαι, εἴτε διὰ τῆς ἀνεγέρσεως νέων
κτισμάτων μέ ὄψη ὑπεράγαν "νεοπαραδοσιακή" εἴτε διὰ τῆς μεταλλά-
ξεως ἐπὶ τό βυζαντινότερον κτισμάτων τῆς Τουρκοκρατίας.⁽⁺⁾ Στὴν
ἄλλη πλευρά τῶν Καρυῶν, στό Σεράϊ, στήν γιγάντια βατοπεδινή,
πρώην ρωσική, σκῆτι τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέα, ἡ ζωὴ σιγά-σιγά ἐπανέρ-
χεται χάρις στὶς προσπάθειαι μιᾶς ὡιάματης ὀλιγάριθμης συνοδείας
θεσσαλονικέων. Ὁ ἀγῶνας τὸν ὁποῖον ἔχουν ἀποδυθῇ εἶναι τιτάνειος
καθὼς περιβάλλονται ἀπὸ ἐρειπωμένο σύμπλεγμα ἀπεράντων κτιρίων,
πού κάποτε ἐστέγαζαν πολλές ἑκατοντάδες μοναχῶν. Ἐπεῖγει, χωρὶς
ἀτυχῶς νά ἐπὶκειται, ἡ στερέωσι καί ἡ ἀποκατάστασι τοῦ μικροῦ
καθολικοῦ τοῦ ἀρχικοῦ ρωμαίου κελλίου τοῦ ἐξορίστου στό Ὄρος
Οἴκουμενικοῦ πατριάρχῃ Σεραφεῖμ Β', πρώτου κτήτορος τοῦ Σεραγιοῦ,
πού ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον χαρακτηριστικά φαναριωτικά κτίσματα
πού ὑπάρχουν, ἴσως μάλιστα, μετὰ τίς κατεδαφίσεις στήν Κωνσταντι-
νούπολι τῶν περισσοτέρων φαναριωτικῶν ἀρχοντικῶν, τὸν μοναδικό
διασωζόμενο φαναριωτικοῦ ρυθμοῦ καί διακόσμου νὰ

(+) Χειρότερη ἀπονιά γιά τὴν κληρονομιά τῶν προγόνων θά συναντοῦσα
τὴν ἐπαύριο στήν Λαύρα, ὅπου τό βυζαντινὸ παραπόρτι τοῦ νοτίου
τείχους (τοῦ Τσιμισκῆ) διεπλατύνθη καί ὑπερυψώθη γιά νά περνᾷ
τό τρακτέρ. Πρόσφατη ἡ καταστροφὴ, καθὼς τὰ παλαιὰ θυρόφυλλα,
μέ τίς μεταλλικὲς καρφωμένες πάνω τους προστατευτικὲς λάμες,
ἔκειντο λίγο πιὸ κάτω, πεταγμένα ἀδιάφορα σέ σωρὸ σκουπιδιῶν.

. 'Η ἕκτη διαπίστωση συνδέεται στενά μέ τήν τρίτη, σύμφωνα μέ τήν ἀρχή, φαῦλο στήν πραγματικότητα κύκλο, "τό αὐτοκίνητο φέρνει τόν δρόμο κι'ό δρόμος τό αὐτοκίνητο". Κατευθυνόμενος πρός τήν Λαύρα ἐμέτρησα δεκάδες νά τέμνουν τήν κύρια ἀρτηρία, τό φάρδος τῆς ὁποίας - ἄς εἰπωθῇ καί αὐτό - εἶναι ὅπωςδήποτε ὑπερβολικό. Ὁρισμένοι ἦσαν χαραγμένοι ἄσκοπα, ἔτσι γιά νά μήν σχολάζῃ ἡ μπουλντόζα, καθώς δύο καί τρεῖς δρόμοι, σέ μικρή ἀπόσταση ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλον, ξεκινοῦν ἀπό τήν κύρια ἀμαξητή ὁδὸ καί συγκλίνουν ὅλοι στό ἴδιο σημεῖο. Ἄλλοι, χωρίς ἀπαραίτητη ὑποδομή, βέβαιο εἶναι πὼς θά παρασυρθοῦν μέ τήν πρώτη βροχή, ἐνῶ σέ ἄλλους, ἐξ'ἴσου προχείρως κατασκευασμένους, εἶναι ἐμφανεῖς στό τοπίο οἱ προηγηθεῖσες περισσότερον ἀνεπιτυχεῖς ἀπόκειρες πού ἐγκατελείφθησαν, προκαλώντας ταχύτατα κατωλισθήσεις καί διάβρωση ὁλοκλήρων πλαγιῶν. Χάρτης πού ἀπεικόνιζε τήν πρόοδο τῆς ὁδοποιΐας τοῦ Ὄρους θά μοῦ ἀπεκάλυπτε ἀργότερα τόν δεκαπλασιασμό τῶν δρόμων στό διάστημα 1985-1995 : 'Η ἐγκατάλειψη τῶν μονοπατιῶν καί τῶν καλντεριμιῶν εἶναι ἡ ἄμεση φυσική συνέπεια. 'Η βλάβη, τὰ μπάζα ἀπό τίς διανοίξεις καί οἱ δρόμοι τὰ ἔχουν καταστήσει ἄβατα. Τά πέτρινα γεφύρια, εἰδωμένα ἀπό φηλά, μοιάζουν μέ ἄχρηστα παιχνίδια, μέσα στό πράσινο. Ὄσπου νά καταρρεύσουν. Ὁ χώρος ἔχει χάσει πολλήν ἀπό τήν ἡμεράδα του, ὁ θόρυβος τῆς μηχανῆς εἶναι περίπου συνεχής. Οἱ ἐλάχιστοι πού ἐπιμένουν στήν πεζοπορία εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀκολουθοῦν τίς ἀτελείωτες κορδέλες τοῦ δρόμου. Κάθε δέ τόσο διερχόμενο ὄχημα τούς καλύπτει μέ νέα λευκή στρώση σκόνης :

. 'Η ἑβδομη διαπίστωση, - ἡ ὁποία θά ἐπιβεβαιωνόταν στήν συνέχεια καί στήν "ἔρημο", τήν νότια δηλαδή, χωρίς μοναστήρια καί δρόμους, στενὴ πλευρά τοῦ Ὄρους, ἀνάμεσα στόν Ἄθωνα καί τό Αἰγαῖο-ἦταν ἡ ἐγκατάλειψη πολλῶν παλαιῶν κελλιῶν καί ἡ ἀνέγερση νέων, μέ ὄψη τολμηρῶν συγχρόνων ἐπαύλεων. Τὰ ὑλικά τους ; τσιμέντο καί ἀλουμίνιο. Ἐχει τό Ὄρος ἄλωθῇ ;

. 'Η ὄγδοη καί τελευταία διαπίστωση, παρ'ὅλα ὅσα ἐγράψαμε, εἶναι πὼς τό Ὄρος ἀνθίσταται, ἔστω καί ἂν δίνη ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα ὀπισθοφυλακῆς. Ἕνα παράδειγμα ἀπό τά λιγοστά : ἡ ρουμανική κοινοβιακή σκῆπη τοῦ Τιμίου Προδρόμου, μέ τό πυργήσιο καμπαναριό, τούς τρούλλους μέ τούς ὑψηλοὺς σταυρούς, μέ τήν διπλῇ σειρὰ τῶν σκοτεινῶν κυπαρισσιῶν, ὑψώνεται λευκή στήν ἔρημο τῆς Βίγλας, στό χεῖλος τῶν γκρεμῶν. 'Η ἀποκατάστασή της, πού τώρα ὁλοκληρῶ-

νεται, άκριβής, έργο προσωπικό έν μέρει τής μικρής συνοδείας πού τήν κατοικεῖ, άπό τό ύστέρημα τοῦ χρόνου καί τῶν δυνάμεών της. Ἡ σκήτη εἶναι φτωχή, πάμπτωχη. Ἐξωτερική ὑποστήριξη, ἄλλη άπό τήν άγάπη τοῦ κόσμου, δέν ἔχει. Σκληρή καί γνήσια εἶναι ἡ ζωή τῶν προδρομιτῶν μοναχῶν. Ἐι ὁ γέροντάς τους π. Πετρώ- νιος άπό τίς σημαντικώτερες καλογερικές φυσιογνωμίες τοῦ Ὁρους καί τής πατρίδας του. Ἀλλά καί ἐδῶ τό ἑλληνικό δαιμόνιο κάνει τό θαῦμα του : στό ὄνομα Κύριος οἶδε ποιᾶς μεγαλόπνοης ἐξωτερι- κῆς πολιτικῆς, ἄδειες εἰσόδου στό Ὅρος ρουμάνων, εἴτε ὑποψηφίων μοναχῶν εἴτε ἀπλῶν ἐπισκεπτῶν, δέν δίδονται. Ἔτσι ὥστε νά μεί- νωμε κάποτε μεταξύ μας. Ἐαί νά ἔχωμε ἕνα Ὅρος τοῦ χεριοῦ μας, ἀθηνοκεντρικό

Ἄς ποῦμε, καταλήγοντας, πῶς ἐπιστρέψαμε άπό ἕναν κόσμο ἄν ὄχι ἀνάστατο, τούλάχιστον τραυματισμένο σοβαρά, στό πνεῦμα, τήν ψυχή καί τήν σάρκα του. Ἄς ποῦμε ἐπίσης πῶς εἶναι πασιφα- νές πῶς τό ἰσχύον καθεστῶς προστασίας τής ἀγιορειτικῆς κληρο- νομιᾶς δέν ἀποδίδει. Ὅχι ἀπλῶς δέν ἐπαρκεῖ, ἀλλά λειτουργεῖ ὠθώντας τά πράγματα στό χειρότερο. Τοῦτο σέ συνδυνασμό μέ τήν γνωστή νεοελληνική λαϊκίστικη αὐθάδεια "δικό μου εἶναι, ὅ,τι θέλω τό κάνω, λογαριασμό δέν δίνω σέ κανένα", νταηλίκι τής χειρίστης μορφῆς, ὀλοκληρώνουν τίς προϋποθέσεις τής καταστροφῆς. Τό τί πρέπει νά γίνη ἄς τό σκεθοῦν οἱ ἀρμόδιοι. Ἡ διάγνωση ἄλλωστε τής ἀσθένειας δέν ἐπερίμενε τοῦτο τό κείμενο γιά νά διατυπωθῇ. Ἀλλ'ἔχει γίνει πρό πολλοῦ έν λεπτομερεῖα καί ἐπι- γνώσει, άπό τούς κατ'έξοχήν εἰδήμονες. Ἡ σωτηρία ἐπέμβαση ὡστόσο ἀργεῖ. Ἔως πότε ;